

Predikan 23:e sönd. efter Trefaldighet

2016-10-30 i Stockholm, kyrkoherde Sten Rydh

I Guds, Faderns, + Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Bön: Herre, himmelske Fader! Vi ber dig om nåd att nu rätt lyssna på vad ditt heliga ord vill säga oss. Tala till oss om lagens stränga krav och syndens allvar, men också om hur du i din kärlek har låtit din Son gå in under lagens krav i vårt ställe och så genom Hans dyrbara lidande och död har försonat alla våra synder. Kom till oss med din helige Ande och försäkra oss om frälsningens och förlåtelsens dyrbara gåva. Genom Jesus Kristus, vår herre och Frälsare. Amen.

Predikotext (2 årg. Matt. 13:44-46). Vägen till Guds rike (Skatten och pärlan).

Jesus sade till sina lärjungar: Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem. Detta är lagen och profeterna.

Dagens predikotext handlar om lagen och vi sammanfattar predikan i tre delar:

1. Ingen kan uppfylla lagen.
2. Jesus har uppfyllt lagen.
3. Genom tron uppfyller vi lagen.

1. Ingen kan uppfylla lagen.

Vår text är kort och intensiv. Jesus säger till lärjungarna:

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem.

Var och en av oss vill ju, att andra skall vara vänliga och kärleksfulla mot oss. Vi blir ledsna och arga när vi möts av elakhet, ondska och förtal. Så klagar vi över att alla andra är så upptagna av sig själva, så egoistiska. Men Jesus vänder detta mot oss och säger: Det är du som först och främst skall göra gott mot din nästa. Det du skulle vilja att nästan gör mot dig, det skall du börja med att göra mot honom eller henne.

Är nu detta en särskilt kristen lära? Den kallas ju ”den gyllene regeln”. Är det inte detta kristendomen går ut på? Vi skall älska vår nästa som oss själva. Svaret är, att denna lära också finns inom de flesta andra religioner. Både hinduism, buddhism, islam och judendom lär detsamma. Vi skall älska vår nästa och göra gott mot honom eller henne.

Jesus hänvisar strax innan vår text till det som alla känner igen:

Vem av er ger sin son en sten när han ber om bröd? Eller en orm när han ber om fisk? (Matt. 7:9f).

Det finns en naturlig godhet hos varje förälder. Ingen är så grym att han ger barnen stenar eller ormar istället för bröd och fisk. Detta är vad vi kallar den naturliga lagen. I varje människas hjärta finns den inskriven. Vi får denna lag genom själva skapelsen. Vad säger då den naturliga lagen?

Först och främst betonar den naturliga lagen i vårt hjärta, att det måste finnas någon som har skapat allt det underbara vi kan se i naturen runt omkring oss och även allt det märkliga inom oss själva, vår tankeförmåga, känslorna, språket. Det måste finnas en Gud. Paulus skriver:

Det man kan veta om Gud är uppenbart bland dem, eftersom Gud har uppenbarat det för dem. Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans

osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, genom de verk han har skapat (Rom. 1:19f).

Men denna Gud är okänd, som Paulus sade till filosoferna och folket i Aten:

När jag gick omkring och studerade era gudabilder fann jag nämligen också ett altare med inskriften: Åt en okänd gud. Det ni tillber utan att känna, det förkunnar jag nu för er. Gud är den som har skapat världen och allt som finns i den. Han som är Herre över himmel och jord bor inte i tempel gjorda av människohand. Han låter sig inte heller betjänas av människohänder som om han behövde något, han som åt alla ger liv och anda och allt (Apg. 17:23ff).

Det andra som den naturliga lagen lär oss är, att vi måste göra goda gärningar. Vi måste dyrka den Gud som har skapat allting och vi måste anstränga oss för att leva i enlighet med hans vilja och göra gott mot varandra. Alla människor inser, att människorna måste ha en moral eller etik som går ut på att göra goda gärningar. Den som struntar i detta och mördar, stjälar eller begår äktenskapsbrott fördöms redan av den naturliga lagen. Därför skriver Paulus:

Han ska löna var och en efter hans gärningar: evigt liv åt dem som uthålligt gör det goda och söker härlighet, ära och odödlighet, men vrede och straff åt dem som söker sitt eget och inte följer sanningen utan orättfärdigheten (Rom. 2:6ff).

När därför Jesus säger ...

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem.

... så är det ingenting nytt utöver den naturliga lagen. Tvärtom, Jesus hänvisar just till denna naturliga skapelselag. Ingen ger sitt barn en sten istället för bröd eller en orm istället för fisk. Stenen går inte att äta, och en giftig orm skulle kunna skada barnet. Det finns en naturlig kärlek mellan föräldrar och barn, mellan man och hustru, mellan grannar, vänner och arbetskamrater. Om någon bryter mot denna naturliga kärlek kallas han för en ond och elak människa. Därför har också människor i alla tider upprörts över kriminalitet och laglöshet, men också över gudlöshet, hädelse och ateism. Bibeln säger att sådant är dåraktigt:

Dåren säger i sitt hjärta: "Det finns ingen Gud." (Ps. 14:1).

Den gudlöse skryter över sina själviska begär, han välsignar den girige och föraktar Herren, I sitt högmod söker han inte Gud, i alla hans tankar finns ingen plats för Gud (Ps. 10:3f).

Visserligen förnekar ateister och många andra, att det överhuvud taget finns eller kan finnas en Gud, och de anser då också att det inte kan finnas någon objektiv moral eller etik. Vad som är rätt eller fel blir då enbart ett tyckande eller fråga om känslor. Men när Jesus och den kristna kyrkan förkunnar Guds lag finns det alltid något inom människan som säger: detta är rätt och riktigt. Vi borde leva ett heligt liv, men vi gör det inte. Det måste finnas en Gud, och han måste vara både god och rättvis.

När därför Jesus förkunnar...

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem.

... så är det ingenting annat än den naturliga lagen han förkunnar. Men han gör det inte för att vi genom den skall bli frälsta, utan tvärtom för att visa oss att vi är syndare. Han säger:

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem. Detta är lagen och profeterna.

Mose lag på Sinai berg inskärper den naturliga lagen, tio Guds bud. Det är en sammanfattning av allt som Gud kräver av människan. Vi skall älska Gud över allting och vår nästa som oss själva. Detta dubbla kärleksbud inskärper Jesus i bergspredikan. Och när han gör det vill han visa, att ingen av oss kan hålla lagen. Han säger:

Var alltså fullkomliga, så som er himmelske Far är fullkomlig (Matt. 5:48).

Det räcker inte med att vi i det yttre håller lagen och avstår från grova synder som mord, äktenskapsbrott och stöld eller alla andra uppenbara synder och laster. Nej, lagen kräver också vårt hjärta. Precis som en far eller mor älskar sitt barn och vill ge det allt gott och som barnet älskar sina föräldrar tillbaka, vill Gud att vi skall älska Honom över allting och vänta allt gott från Honom.

Men denna kärlek har vi inte i oss själva. Så blir lagen en spegel som visar oss vår egen synd och orenhet. Paulus skriver:

Vi har ju redan anklagat alla, både judar och greker, för att stå under syndens välde. Som det står skrivet: Ingen rättfärdig finns, inte en enda. Ingen finns som förstår, ingen som söker Gud. Alla har avfallit, alla är fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda (Rom. 3:9-11).

Paulus citerar här Davids ord i Psaltaren. Det är lagen och profeterna som talar, och Jesus visar, att de dömer den syndiga människans innersta hjärta. Utifrån mänsklig etik finns det goda och onda människor. Somliga är ärbara och skötsamma, medan andra är omoraliska och dåliga. Så måste vi döma i ett mänskligt samhälle och se till att det finns lagar som sätter stopp för våld och kriminalitet och som belönar skötsamhet och gott uppförande.

Men inför Gud räcker inte detta. Inför Honom är också den allra finaste och godaste människa en syndare som har fallit djupt. Bakom all moralisk upprustning finns en avgrund av syndafördärv och elände. Liksom Adam och Eva syndade och avföll från Gud har vi alla avfallit redan genom detta arv. Så måste vi inför lagens stränga krav fråga oss hur vi skall kunna bestå inför Gud.

Så var det den första pingstdagen då Petrus strängt predikade mot alla dem som varit med och korsfäst Jesus. Deras synd var stor och djup och de förstod med förfäran att de nu var fördömda och förtappade syndare. Därför fick de ett förskräckligt styng i hjärtat och ropade till Petrus och de andra apostlarna:

Bröder, vad ska vi göra? (Apg. 2:37).

Så vill också Jesus idag med sitt ord i bergspredikan övertyga oss alla om att vi är syndare. Ingen enda kan hålla lagen. Jesus säger att vi skall göra allt mot vår nästa som vi vill att han eller hon skall göra mot oss. Men vi kan inte göra detta. Vi kan inte visa kärlek också mot fienderna, utan vi är uppfyllda med egoism och avundsjuka, onda begär och själviskhet. Vi älskar inte Gud över allting så att Hans kärlek sedan får stråla ut mot varje medmänniska. Tvärtom, vi vill bara att våra medmänniskor, ja, Gud själv skall uppfylla alla våra behov och önskingar, så att vi sedan kan leva som vi vill. Men detta är inte alls vad lagen säger. Den begär att vi skall älska Herren över allting, att hela vårt väsen, vårt innersta skall vara uppfyllt av brinnande kärlek till Gud och nästan.

Så var det inte bara judarna som korsfäste Jesus, utan hela det syndiga människosläktet gjorde detta. Därför är det också till oss som Petrus säger:

Därför kan hela Israels folk veta säkert att denne Jesus som ni korsfäste, honom har Gud gjort till både Herre och Messias (Apg. 2:36).

För att ännu mer understryka detta kan vi lyssna till vad aposteln skriver till de hednakristna i Efesus:

...ni som var döda genom era överträdelser och synder. Tidigare levde ni i dem på den här världens sätt och följde härskaren över luftens välde, den ande som nu är verksam i olydnadens barn. Bland dem var vi alla en gång, när vi följde våra köttsliga begär och gjorde vad köttet och tankarna ville. Av naturen var vi vredens barn, precis som de andra (Ef. 2:1ff).

Alla människor är av naturen vredens barn. Alla människor följer härskaren över luftens välde, alltså djävulen och hans onda änglar. Det är detta som lagen och profeterna avslöjar. Så måste hela världen stå med skuld inför Gud:

Men vi vet att allt som lagen säger är riktat till dem som står under lagen, för att varje mun ska tystas och hela världen stå skyldig inför Gud. Ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Vad som ges genom lagen är insikt om synd (Rom. 3:19f).

Mot denna teologi vänder sig den moderna människan. Inte kan Gud vara så sträng att han fördömer alla människor som syndare! Så menar man, att Gud - om han finns - måste låta alla människor, oberoende av tro och religion, samlas i himmelens och paradiset lycka.

Andra säger att lagen inte alls behöver predikas i kyrkan. Vi är redan så tyngda av bördor och bekymmer, att vi enbart skall få lyssna till evangeliets tröst. En kyrka som strängt förkunnar Guds vrede över synden vill man inte veta av.

Så har det varit i alla tider. Detta att synden inte får avslöjas och lagen inte får förkunnas med skärpa och kraft är djävulens bländverk. Han vet att han blir avslöjad av en rätt lagförkunnelse. Därför vill han insöva alla människor i tron att allt ändå står rätt till. Så predikar profeterna med kraft mot detta:

Ty hög som låg, alla söker de orätt vinning. Både profet och präst, alla handlar de lögnaktigt. De tar det lätt med att hela mitt folks skada och säger: "Allt står väl till, allt står väl till". Men allt står inte väl till (Jer. 6:13ff).

När religiösa ledare predikar att allt står väl till blir människorna nöjda. Då är det inte så farligt med synden ändå. Man skall inte gå till överdrift och predika för skarpt. Så kan människorna slå sig till ro utan att behöva oroas mera av lagen. Men det som då sker är att de i stället för Guds bröd får stenar. Jeremia säger:

Häpna över detta, ni himlar, rys av stor förfäran, säger Herren. Ty mitt folk har begått en dubbel synd: De har övergivit mig, källan med det levande vattnet, och gjort sig usla brunnar som inte håller vatten (Jer. 2:12ff).

För det andra säger vi:

2. Jesus har uppfyllt lagen.

Han själv är lagens Herre. Därför står det skrivet om Honom:

Av hans fullhet har vi alla fått, nåd och åter nåd. Lagen gavs genom Mose, nåden och sanningen kom genom Jesus Kristus. Ingen har någonsin sett Gud. Den Enfödde, som själv är Gud och i Faderns famn, han har gjort honom känd (Joh. 1:16ff).

Jesus är inte någon ny lagförkunnare, en ny Moses. Nej, han kom som lagens suveräne Herre eftersom Han är Gud själv, Guds enfödde son, född av Fadern, före all tid. Han kommer med ett helt annat budskap än Moses. Kristi budskap är nåden, evangeliet, som står i skarpaste motsättning till lagen. Lagen säger att vi måste göra goda gärningar och vara fullkomliga. Men nåden säger att vi inte alls behöver göra några goda gärningar och

att vi som syndare får komma in i Guds rike. Detta är den allra största skandal och stötesten för alla moralens väktare och för alla fariséer. Guds evangelium säger nämligen, att de allra största syndarna får komma in i Guds rike. Hur är det möjligt? Svaret är, att Jesus har uppfyllt lagen i allas vårt ställe. Han har hållit lagen fullkomligt, i varje detalj. Han har älskat Gud över allting och sin nästa som sig själv. Han har aldrig syndat, utan alltid fullkomligt uppfyllt den himmelske Faderns vilja. Skriften säger:

Men när tiden var inne sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att friköpa dem som stod under lagen så att vi skulle få söners rätt (Gal. 4:4f).

Som lagens Herre var Kristus inte skyldig att uppfylla den. Detta är viktigt att slå fast för att förstå att Kristi laguppfyllelse skedde enbart för vår skull. Paulus skriver här till galaterna att Kristus blev ställd under lagen. Han fördes in under lagen, in dit där han inte var från början, och gick alltså frivilligt in under sin egen lag ”för att vi skulle få söners rätt”. Allt vad vi borde göra gjorde Jesus för vår skull. När vi inte kunde vara kärleksfulla och älska Gud och nästan fullkomligt, gjorde Jesus det i vårt ställe. Det är som det står i den välkända psalmen: ”Han fullgjorde vad vi borde och blev vår rättfärdighet” (Psalmen ”Upp min tunga att lovsjunga”, vers 2).

Han fullgjorde vad vi borde och blev vår rättfärdighet.

Han avvände vårt elände för båd' tid och evighet.

Han förvärvade att vi är vde ljus och frid och salighet. (Sv. Ps. 106:2).

Aposteln Paulus skriver:

Så finns nu ingen fördömelse för dem som är i Kristus Jesus. Livets Andes lag har i Kristus Jesus gjort mig fri från syndens och dödens lag. Det som var omöjligt för lagen, svag som den var genom den köttsliga naturen, det gjorde Gud genom att sända sin egen Son som syndoffer, till det yttre lik en syndig människa. I hans kropp fördömde Gud synden (Rom. 8:1-3).

I och med att Jesus har uppfyllt lagen har lagen inte längre några krav på oss. Vi är genom Kristus ”fria från syndens och dödens lag”. Detta är en djup hemlighet. Kristi verk är så fullkomligt, att det räcker till för hela världen. Därför förkunnar kyrkan Guds lag i hela sin stränghet så att det skall stå klart att alla människor är syndare. Men därefter förkunnar den Guds fria nåd genom evangeliet som säger, att alla lagens krav är fullkomligt uppfyllda genom Kristi verk.

Nu måste vi också förstå, att Jesu verk omfattar två saker. Det första är att Han har uppfyllt lagen i vårt ställe genom sitt heliga liv då han fullkomligt gick in under lagen. Det andra är, att alla våra synder blev försonade när Han tog på sig straffet för dem. Han dömdes så av lagen till evig fördömelse i vårt ställe när Han dog på korset. I ett enda ögonblick fick han utstå hela Guds vrede och straff för våra synder. Han ropade därför på korset:

Min Gud, min Gud! Varför har du övergett mig? (Matt. 27:46)

Han använde orden i Ps. 22, vilket också visar att detta var förutsagt av profeterna. Messias skulle lida straffet för folkets synder. Profeten Jesaja skrev de kända orden:

Han var föraktad och övergiven av människor, en smärtornas man och förtrogen med lidande, lik en som man skyler ansiktet för, så föraktad att vi räknade honom för intet. Men det var våra sjukdomar han bar, våra smärtor tog han på sig, medan vi höll honom för att vara hemsökt, slagen av Gud och pinad. Han var genomborrad för våra överträdelsers skull, slagen för våra missgärningars skull. Straffet var lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom

hans sår är vi helade. Vi gick alla vilse som får, var och en gick sin egen väg, men all vår skuld lade Herren på honom (Jes. 53:3ff).

Så lär Skriften tydligt, att Kristi verk omfattar två saker. Han har fullkomligt uppfyllt lagen i vårt ställe (Kristi aktiva lydning), och han har fullkomligt tagit på sig lagens stränga straff för alla våra synder (Kristi passiva lydning). Båda dessa saker måste läras rent och klart i den kristna kyrkan för vår salighets skull. Det är själva grunden, som tron sedan vilar på.

Därför säger vi nu också för det tredje:

3. Genom tron uppfyller vi lagen.

Kristi verk är fullkomligt, men det kommer inte automatiskt till oss, utan genom särskilda nådemedel. Den reformerta kyrkan känner inte till detta, och predikar därför att vi genom vår egen avgörelse eller på annat sätt måste ta nåden till oss. Eller också lär de som den strängare kalvinismen att Guds nåd endast gäller vissa människor, medan andra på förhand är utkorade till förtäppelse. Oavsett vilken av dessa båda reformerta lärovarianter som förkunnas blir resultatet detsamma: ingen människa kan någonsin bli viss om sin salighet.

Men den lutherska kyrkan lär med Bibeln, att vi både kan och bör bli vissa om vår salighet! Hur är det möjligt? Svaret är, att vår salighet helt och hållet vilar i Guds hand. Gud vill att alla människor skall bli frälsta, och Han ensam omvänder människan genom nådemedlen. Vi skall därför vända oss bort från våra egna gärningar, från allt vad egen avgörelse heter och endast se på löftesordet i evangelium där Gud utlovar en fullkomlig frälsning genom Kristi verk.

Därför skriver aposteln Paulus:

Men nu har det uppenbarats en rättfärdighet från Gud utan lag, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus för alla som tror. Här finns ingen skillnad. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus (Rom. 3:21ff).

I nådens medel, Ordet och Sakramenten, ger Gud frälsningen som en fri gåva av nåd. När vi därför lyssnar på evangeliets predikan, hör vad Gud lovar i dopet, avlösningen och nattvarden, så kan vi vara vissa om, att Gud förlåter oss alla våra synder. I motsats till lagen finns det inte några villkor i evangeliet. Där får den störste av syndare en fullkomlig och ovillkorlig förlåtelse. Därför kan och bör syndaren som får evangeliets tillsägelse vara helt viss om sin frälsning. Paulus bevisar detta genom många exempel från gamla testamentet och löften där. I Rom. 4 skriver han:

För vad säger Skriften? Abraham trodde Gud, och det räknades honom till rättfärdighet. Den som har gärningar får sin lön, inte av nåd utan som förtjänst. Men den som utan gärningar tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig, han får sin tro tillräknad som rättfärdighet. Därför uttalar också David sin saligprisning över den människa som Gud tillräknar rättfärdighet utan gärningar: Saliga är de som fått sina brott förlåtna, sina synder övertäckta. Salig är den som Herren inte tillräknar synd (Rom. 4:3ff).

Tron är Guds gåva. När en förkrossad syndare får höra evangelium tänds Gud tron i hans eller hennes hjärta. Men det sker inte på våra villkor, utan var och när det behagar Gud, som vår lutherska bekännelse säger (Augsburgska Bekännelsen, art. 5).

Genom tron blir så Guds kärlek utgjuten i en kristens hjärta. Det blir då en verklig förvandling av livet så att den kristne också börjar att uppfylla lagen genom sitt liv och sin helgelse. Men det förutsätter att människan verkligen tror och har blivit omvänd och

pånyttfödd. Det finns också en död tro, då människan fortfarande förblir oomvänd trots att hon till det yttre bekänner sig som kristen. Detta är en allvarlig fara som alltid lurar inom den kristna kyrkan, och Jesus varnar på många ställen mot detta. Men där tron är äkta kännetecknas den av att människan flyr med sin synd till Kristus och tror och förtröstar på Honom allena. Då kommer också den kristne att börja göra det som Jesus talar om i vår text:

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem.

Detta är då inte längre ett strängt och omöjligt krav, utan något som den kristne i kärlek till sin Frälsare gör villigt och med glädje. Aposteln skriver:

När vi nu har förklarats rättfärdiga av tro, har vi frid med Gud genom vår Herre Jesus Kristus. Genom honom har vi också tillträde till den nåd som vi nu står i, och vi gläder oss i hoppet om Guds härlighet. Men inte bara det, vi gläder oss också mitt i våra lidanden, för vi vet att lidandet ger tålamod, tålamodet fasthet och fastheten hopp. Och hoppet sviker oss inte, för Guds kärlek är utgjuten i våra hjärtan genom den helige Ande som han har gett oss (Rom. 5:1-5).

Så får vi som omvända kristna del av Guds kärlek i våra hjärtan. Det är en kärlek som på allvar gör väl mot nästan och så låter Guds kärlek gå vidare till andra människor. Men i detta livet blir det aldrig så fullkomligt som vi hoppas, eftersom den gamla människan finns kvar och strävar emot. Men genom Guds Ord och bön och bruket av nådens medel gör Gud så att vi mitt i allt detta kan vinna en härlig seger och sedan när den stunden kommer får skiljas från detta livet och ingå i härligheten. Om det sker när vi dör eller om Jesus kommer tillbaka innan dess vet vi inte. Men vi vet att han har lovat att vara med oss alla dagar intill tidens ände (Matt. 28:20).

Amen.

Bön. O Herre Gud, himmelske Fader, du som både har skänkt oss vårt jordiska fädernesland och av nåd har kallat oss till medborgare i ditt eviga rike. Vi ber dig: Bevara oss för skada och fördärv, och ge oss frid och enighet. Föröka bland oss kärleken till sanning och rättfärdighet. Välsigna dem som är satta att styra vårt folk, och led deras rådslag efter din heliga vilja, så att vi må vandra i din fruktan och till sist hinna fram till det rätta fäderneslandet i himmelen. Amen.

* * *

Dagens högmässa inleddes med katekesundervisning (andra budet).

Psalmer: 25, 178, 342, 31, 300, 196, 200, 188 och 40.